

داوری نامه و جایگاه آن در داوری تجاری بین المللی

حمید رضا علومی یزدی* - یاسمن آزادی**

(تاریخ دریافت: ۹۳/۱۰/۶ - تاریخ پذیرش: ۹۴/۷/۵)

چکیده

یکی از اسنادی که در بعضی موارد در داوری های تجاری تنظیم می شود، داوری نامه است. اینکه آیا داوری نامه همانند موافقت نامه داوری ماهیتی قراردادی دارد یا صرفاً مرحله ای شکلی در جریان داوری است محل اختلاف است. اما بنابر فرض اول هم داوری نامه سندی مستقل و متفاوت از موافقت نامه ی داوری تلقی شده است. پیش بینی تنظیم داوری نامه از ابتکارات قواعد داوری اتاق بازرگانی بین المللی است که البته ضرورت تنظیم آن در برخی دیگر از مقررات داوری نیز مشاهده می گردد. تنظیم داوری نامه در قواعد داوری اتاق بازرگانی بین المللی الزامی بوده اما در برخی مقررات داوری مانند قانون داوری انجمن داوری ژاپن، تنظیم آن اختیاری است. براساس قواعد داوری اتاق بازرگانی بین المللی، داوری نامه سندی است که در مراحل آغازین داوری تنظیم می شود و چهارچوب موضوعات مورد اختلاف و همچنین حدود صلاحیت داوران را مشخص می سازد. همانطور که گفته شد، داوری نامه سندی جدا از موافقت نامه داوری است، که توسط هیئت داوری و طرفین اختلاف تنظیم شده و امضا می گردد. در این نوشتار مفاد داوری نامه، جایگاه و آثار آن در داوری های بازرگانی بین المللی بررسی خواهد شد.

واژگان کلیدی: داوری نامه، موافقت نامه داوری، اتاق بازرگانی بین المللی، هیئت داوری، مفاد داوری نامه

* استادیار حقوق تجارت بین الملل دانشگاه علامه طباطبائی (نویسنده مسئول) holomiyazdi@yahoo.com

** دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق تجارت بین الملل، دانشکده حقوق دانشگاه علامه طباطبائی yasaman_azd@yahoo.com

مقدمه

تنظیم «داوری‌نامه» یک اقدام شکلی است و پیش شرط ورود به مرحله رسیدگی ماهوی است. مهم‌ترین کارکرد داوری‌نامه این است که طرفین را از تغییر مدام موضوعات مورد اختلاف باز می‌دارد و حدود صلاحیت داوران را مشخص می‌سازد. اگرچه لزوم تنظیم داوری‌نامه در برخی از مقررات داوری نیز به چشم می‌خورد، اما پیش‌بینی تنظیم چنین سندی از ابتکارات قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی است و در این مقاله نیز بر اساس قواعد داوری اتاق، به شناسایی داوری‌نامه و تفکیک آن از موافقت‌نامه داوری پرداخته و همچنین مفاد و کارکردهای آن بررسی می‌گردد. در این راستا در گفتار نخست به بیان تعریف، تاریخچه و مرجع تنظیم داوری‌نامه پرداخته و در گفتار دوم مفاد داوری‌نامه و در گفتار سوم کارکردهای آن بررسی خواهد شد.

گفتار اول: تعریف، تاریخچه و مرجع تنظیم داوری‌نامه

در این گفتار ابتدا تعاریف مختلفی از داوری‌نامه گفته خواهد شد و در ادامه نیز تاریخچه مختصری از آن بیان می‌شود، بی‌تردید، بیان تاریخچه تاثیر مهمی در فهم و درک هر مفهوم خواهد داشت. همچنین در پایان این گفتار نیز با توجه به قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی، مرجع تنظیم‌کننده و شرایط تنظیم داوری‌نامه بررسی خواهد شد.

بحث اول: تعریف داوری‌نامه

داوری‌نامه یا سند ماموریت که برگردان عبارت انگلیسی "terms of references" است، به طور کلی در لغت به معنای سندی که بیان‌کننده اهداف و ساختار یک پروژه، کمیته، هیئت مذاکره‌کننده است. این سند در شروع کار تنظیم می‌شود و می‌توان گفت سندی است که کارکرد اصلی آن محدود و مشخص کردن حوزه کاری و وظایف یک پروژه، کمیته یا هیئت مذاکره‌کننده است. این سند در آغاز کار تنظیم و به امضای همه اعضا می‌رسد و تا پایان کار نیز باید مورد پیروی قرار گیرد.^۱

این واژه در قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی نیز، به معنای داوری‌نامه است که برای آن تعاریف مختلفی ارائه شده است. برخی از آن عبارتند از:

1. http://en.wikipedia.org/wiki/Terms_of_reference

" داوری نامه سندی است که به موجب آن، حدود اختیارات و شرح وظایف داوران تعیین می‌شود که به کدام دعوی با چه مشخصات و چه شرایطی باید رسیدگی شود" (مجبی، ۱۳۸۰، ص ۱۰۳).

تعریف دیگری که برای داوری نامه ارائه شده بدین شرح است: " داوری نامه یا سند ماموریت، سندی است که در مراحل اولیه داوری تنظیم می‌شود و وقایع، ادعاها و دفاعیات مقدماتی طرفین را خلاصه و اموری را که در روند داوری باید تصمیم‌گیری شوند، تبیین می‌نماید. به موجب این سند طرفین داوری به همراه داور(ها) با توافق یکدیگر (چهارچوب یا حدود) اختیارات واگذار شده به دیوان داوری را مشخص و تفیذ می‌نمایند. همچنین موضوعاتی که باید در داوری تصمیم‌گیری شوند به طور شفاهی معین و دستورات آیینی در مرحله ابتدائی داوری در قالب این سند تنظیم می‌گردد" (نیکبخت، ۱۳۹۰، ص ۱۷۳).

به طور کلی می‌توان گفت: داوری نامه سندی است که در مراحل آغازین داوری تنظیم می‌شود و به موجب آن موضوعاتی که باید توسط داوران مورد بررسی قرار بگیرد و همچنین روند داوری تبیین و مشخص می‌گردد. با تنظیم داوری نامه در مراحل اولیه داوری، طرفین موضوعات مورد اختلاف و حدود صلاحیت هیئت داوری را مشخص می‌نمایند و هیئت داوری مکلف است در چهارچوب اختیارات واگذار شده به حل اختلافات میان طرفین بپردازد.

پیش‌بینی تنظیم داوری نامه، از ویژگی‌های منحصر به فرد قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی است. طبق قواعد داوری اتاق، پس از دریافت پرونده از دبیرخانه، هیئت داوری تکلیف مهمی دارد، که در واقع پیش شرط ورود به مرحله دوم از رسیدگی است و آن تنظیم داوری نامه می‌باشد (مجبی، ۱۳۷۸، ص ۶۳).

ماده ۲۳ قواعد داوری اتاق چنین مقرر می‌دارد:

" به محض دریافت پرونده از دبیرخانه، هیئت داوری براساس مدارک یا در حضور طرفین یا طبق جدیدترین لوایح ارائه شده از سوی آنها سندی را تنظیم و شرح وظایف آن را تعیین می‌کند."

البته در مقررات داوری برخی از نهادهای داوری نیز، تنظیم داوری نامه یا سندی شبیه به آن پیش‌بینی شده است، که در برخی از آنها تنظیم داوری نامه اجباری و در برخی دیگر اختیاری است. به عنوان مثال، در ماده ۲۲ قانون داوری مرکز داوری و میانجی‌گری بلژیک، داوری نامه پیش‌بینی شده و تنظیم آن اجباری است. در این ماده چنین مقرر شده است:

"پیش از بررسی پرونده، مرجع داوری باید براساس اسناد و مدارک و یا در حضور طرفین و بر اساس آخرین اظهارات آنها، سندی را تحت عنوان داوری‌نامه، تنظیم کند"^۱.

همچنین در بند دوم ماده ۴۰ قانون داوری انجمن داوری ژاپن، سندی تحت عنوان داوری‌نامه به چشم می‌خورد که البته تنظیم آن اجباری نیست و به مرجع داوری این اختیار را داده که در صورت صلاحدید این سند را تنظیم کند. در این ماده نیز چنین مقرر شده است:

"اگر مرجع داوری در راستای ارتقا کیفیت روند داوری مناسب بداند، پس از دادن فرصت به طرفین برای ارائه نظرات، می‌تواند داوری‌نامه را تنظیم کند که در آن مسائل مرتبط با هیئت داوری و فهرستی از موضوعات اساسی درج می‌شود"^۲.

در قانون داوری تجاری بین‌المللی ایران، تنظیم داوری‌نامه پیش‌بینی نشده اما در ماده‌ی ۳۹، قواعد و آیین داوری مرکز داوری اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران داوری‌نامه را پیش‌بینی و تنظیم آن را اجباری دانسته است. این ماده چنین مقرر می‌دارد:

"داور مکلف است پس از تحویل گرفتن پرونده از دبیرخانه، ظرف پانزده روز بر اساس آخرین لوائح و اظهارات طرفین و عندالاقضاء با حضور ایشان داوری‌نامه را تنظیم نماید. دبیرخانه می‌تواند این مدت را به درخواست داور که باید موجه باشد، تمدید کند."

بحث دوم: تاریخچه داوری‌نامه

اتاق بازرگانی بین‌المللی نخستین قواعد خود در زمینه داوری را در سال ۱۹۲۳ میلادی وضع کرده است. با بررسی اسناد موجود مشخص می‌گردد که تدوین داوری‌نامه از همان سال در قواعد داوری اتاق پیش‌بینی گردیده است. البته در آن زمان واژه "سند ماموریت"^۳ به کار برده شده بود و همچنین وظیفه تدوین این سند ماموریت نیز بر عهده دادگاه آی.سی.سی بود. واژه "داوری‌نامه"^۴ نخستین بار در بازننگری سال ۱۹۵۵ استفاده و از همان زمان نیز وظیفه تدوین آن بر عهده دیوان داوری گذاشته شد. از سال ۱۹۵۵ تا کنون چندین بار بازننگری در مورد محتویات داوری‌نامه صورت گرفته که آخرین مورد آن مربوط به بازننگری انجام شده در

1. "Prior to examination of file, the arbitral tribunal, shall on the basis of the documents received or in the presence of the parties and on the basis of their latest statement, draw up a document defining its terms of references".

2. " if arbitral tribunal considers it appropriate for promoting efficient arbitral proceeding, the arbitral tribunal, after giving the parties an opportunity to comment, .ay prepare terms of reference setting forth the matters referred to the arbitral tribunal and a list of major issues."

3. Forms of submission

4. Terms of references

سال ۲۰۱۲ است (Mills, 2005, p.3).

به عنوان مثال در قواعد داوری سال ۱۹۸۸ و ۱۹۷۵ اتاق بازرگانی بین‌المللی، در ماده ۱۳، در هنگام برشمردن مفاد داوری‌نامه، تنها از طرفین ذکر خلاصه‌ای از ادعای آنان را خواسته بود و یا اینکه در بند ۳ از طرفین تقاضا شده که قانون ماهوی حاکم بر داوری را در داوری‌نامه مشخص نمایند و در صورت عدم تعیین قانون ماهوی، هیئت داوری باید با توجه به قواعد حل تعارضی که مناسب تشخیص می‌دهد، قانون ماهوی را تعیین نماید.

در سال ۱۹۸۸ بعد از بازبینی، در قسمت مفاد داوری‌نامه، از طرفین خواسته شده علاوه بر ذکر خواسته و ادعای خود، مبلغ آن را نیز قید کنند و می‌توان گفت به نوعی از طرفین درخواست شده که اطلاعات دقیق‌تری را در داوری‌نامه درج کنند و همچنین در بند چهارم این ماده تهیه یک برنامه زمانی رسیدگی نیز پیش‌بینی شد که نشان دهنده نهایت تلاش در جهت افزایش سرعت رسیدگی است. نکته دیگری که می‌توان به آن اشاره کرد این است که بند ۳ ماده پیشین که مقرر داشته بود در صورت عدم انتخاب قانون توسط طرفین، هیئت داوران باید با توجه به قواعد حل تعارض مناسب، قانون ماهوی را انتخاب کند، حذف گردید. بلکه تنها از طرفین خواسته شده که آیین رسیدگی حاکم بر داوری را تعیین و اگر هیئت داوران اختیار دارند به صورت کدخدا منشی یا براساس عدل و انصاف تصمیم‌گیری نمایند، آن را ذکر کنند.

آخرین بازبینی انجام شده در قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی، مربوط به سال ۲۰۱۲ می‌باشد. در این بازبینی نیز سعی شده که اطلاعات دقیق‌تری در داوری‌نامه درج شود، به عنوان مثال در برشمردن مفاد داوری‌نامه از طرفین خواسته شده علاوه بر ذکر نام و مشخصات خود، نام و نشانی نماینده یا نمایندگان را نیز درج کنند. همچنین بند ۴ ماده پیشین که در ارتباط با تهیه یک جدول زمان‌بندی بود، حذف و نحوه تنظیم آن به تفصیل در ماده دیگری بیان گردیده است و به طور کلی چنین می‌توان گفت که هدف از بازنگری‌های انجام شده در مقاطع زمانی متفاوت در نحوه تنظیم داوری‌نامه و مفاد آن این است که در کنار صرفه‌جویی در وقت و افزایش سرعت در رسیدگی اطلاعات دقیق‌تر و کارآمدتری در داوری‌نامه درج گردد.

در رابطه با تاریخچه داوری‌نامه، به نظر می‌رسد پیش‌بینی تنظیم داوری‌نامه در قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی ریشه در برخی از نظام‌های "حقوق نوشته"^۱ و به ویژه حقوق فرانسه دارد. مطابق با قوانین سابق فرانسه ارجاع اختلاف به داوری، مادام که اختلاف عملاً به وجود نیامده، غیر ممکن بود. در نتیجه صرف موافقت‌نامه داوری یا درج شرط ارجاع اختلاف

به داوری در قرارداد در مورد اختلافات و دعاوی احتمالی برای التزام به داوری کافی نبود و پس بروز اختلاف نیز باید طرفین موافقت‌نامه پیشین را تایید و تنفیذ می‌کردند. پیش‌بینی تنظیم داوری‌نامه در قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی در واقع به معنای همان تایید و تنفیذ مجدد است. (مجبی، ۱۳۸۰، ص ۱۰۵) البته شایان ذکر است امروزه بسیاری از کشورهای "حقوق نوشته" از جمله فرانسه ارجاع اختلاف به داوری قبل از بروز اختلاف را پذیرفته و آن را الزام‌آور می‌دانند (Mills, op.cit.p.3).

بحث سوم: مرجع تنظیم داوری‌نامه

به موجب ماده ۲۳ قواعد داوری اتاق، به محض تشکیل دیوان داوری و تحویل پرونده از دبیرخانه، دیوان داوری موظف است، ظرف مدت ۲ ماه داوری‌نامه را بر اساس مدارک یا با حضور طرفین و در پرتو آخرین لوایحی که طرفین تا این مقطع ارائه کرده‌اند، تهیه و تنظیم کند.^۱ بنابراین تهیه پیش‌نویس داوری‌نامه برعهده دیوان داوری است که البته از طرفین نیز انتظار می‌رود که در تهیه این پیش‌نویس همکاری کنند.

مشارکت طرفین اختلاف در تهیه پیش‌نویس و تنظیم داوری‌نامه از اهمیت بالایی برخوردار است، چرا که موجب می‌شود طرفین و وکلای آنها به طور اجمالی با یکدیگر و همچنین ادعاها و دفاعیات طرف مقابل آشنا شوند و این امر خود گامی در جهت حل اختلاف و از اهداف تنظیم داوری‌نامه می‌باشد. (مجبی، همان، ص ۱۰۵) در این مقطع، از داور یا هیئت داوران انتظار می‌رود با توجه به موضوع مورد اختلاف بهترین شیوه را برای همکاری طرفین در تهیه داوری‌نامه برگزینند. به عنوان مثال اگر موضوع مورد اختلاف از پیچیدگی برخوردار است و طرفین دعوی نیز از نظر جغرافیایی به یکدیگر نزدیک هستند، جلسات حضوری را ترتیب دهند و یا اینکه اگر طرفین از نظر مکانی از یکدیگر دور هستند از روش‌هایی چون ویدئو کنفرانس، پست الکترونیکی و.... استفاده کنند (Ibid, p.6)

ضمن همکاری طرفین در تهیه و تنظیم داوری‌نامه، این امکان نیز وجود دارد که مشکلاتی به وجود بیاید از جمله اینکه یکی از طرفین در تهیه پیش‌نویس همکاری نکند و یا اینکه به دلایلی مانند عدم صلاحیت دیوان داوری و یا به عنوان تاکتیکی برای وقت‌کشی یا به دلایل دیگر از امضا داوری‌نامه خودداری کند. (نیکبخت، ۱۳۹۰، ص ۱۷۷) در چنین شرایطی که یکی از طرفین و یا

۱. ماده ۲۳ قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی

هر دو آنها از امضای داوری‌نامه خودداری می‌کند، دیوان داوری، داوری‌نامه را امضا کرده و برای تصویب به دادگاه آی.سی.سی می‌فرستد^۱. بنابراین می‌توان چنین بیان داشت که عدم همکاری طرفین در تنظیم و امضای داوری‌نامه، مانع از آغاز روند داوری نخواهد شد و با تصویب داوری‌نامه توسط دادگاه آی.سی.سی روند داوری آغاز می‌شود.

۱-۳-۱ امکان تنظیم داوری‌نامه در داوری‌های موردی

به طور کلی می‌توان گفت، در داوری‌های موردی نیز طرفین می‌توانند، تنظیم داوری‌نامه یا سندی شبیه به آن را پیش‌بینی کنند، مشروط بر اینکه قانون حاکم بر داوری آنان تنظیم چنین سندی را ممنوع نکرده باشد (Ibid, p.13). به عنوان مثال هنگامی که طرفین، قانون داوری تجاری بین‌المللی ایران را به عنوان قانون حاکم بر داوری انتخاب کرده‌اند، می‌توانند در موافقت‌نامه داوری، تنظیم داوری‌نامه را پیش‌بینی کنند.

سوال مورد مطرح این است که در چنین مواردی، اگر یکی از طرفین از تنظیم داوری‌نامه خودداری کند، چه مرجعی می‌تواند داوری‌نامه را تصویب کند؟

به طور کلی، در داوری‌های موردی زمانی که تعیین داوران توسط طرفین غیرممکن می‌شود، به این دلیل که نمی‌توانند به توافق لازم دست یابند یا یکی از طرفین نقش کارشکنانه‌ای در آیین تعیین داوران بازی می‌کند، مقام‌های ناصب نقش مهمی ایفا می‌کنند. در این مواقع، هنگامی که طرفین نمی‌توانند در مورد مسائل مختلف به توافق دست پیدا کنند، وجود سازوکاری جایگزین، جنبه حیاتی دارد و به طرفین اطمینان می‌دهد که به رغم عدم همکاری یک طرف، داوری می‌تواند تشکیل شود (حبیبی، ۱۳۹۱، ص ۲۵۴). به طور کلی در داوری‌های موردی دخالت مقام ناصب و یا دادگاه‌ها در امر داوری نقش حمایتی دارد (مافی، پارسا، ۱۳۹۰، ص ۱۲۶).

در رابطه با تنظیم داوری‌نامه نیز به نظر می‌رسد در صورت عدم همکاری یکی از طرفین در تنظیم داوری‌نامه، هیئت داوری، می‌تواند از مقام ناصب و یا دادگاه مقرر، تقاضای تصویب داوری‌نامه را بکند. به عنوان مثال اگر طرفین قانون داوری تجاری بین‌المللی ایران را به عنوان قانون حاکم بر داوری انتخاب کرده باشند و در هنگام تنظیم داوری‌نامه با عدم توافق طرفین و یا کارشکنی آنان مواجه شوند، طبق ماده ۱۰ این قانون هیئت داوری می‌تواند از دادگاه عمومی و

۱. بند ۳ ماده ۲۳ قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی

یا مقام ناصب تقاضای تصویب داوری‌نامه را بکند. بنابراین به نظر می‌رسد در داوری‌های خارج از قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی، مقام ناصب و یا دادگاه ملی مقر داوری، می‌تواند به عنوان جایگزینی برای دادگاه آی.سی.سی باشد.

۲-۳-۱ آثار داوری‌نامه

پس از اینکه داوری‌نامه تنظیم شد و به تصویب دادگاه آی.سی.سی رسید، هیچ یک از طرفین نمی‌توانند ادعایی فراتر از آنچه در داوری‌نامه قید شده، مطرح نمایند. به بیان دیگر داوری‌نامه مانع از آن نیست که طرفین در آینده و در جریان دعوی، اسناد و مدارکی غیر از آنچه در داوری‌نامه ذکر کرده‌اند مطرح نمایند بلکه ابزاری برای محدود کردن ادعای طرفین است. (نیک بخت، ۱۳۹۰، ص ۱۷۷) در این زمینه "یاروین" در خصوص داوری‌نامه در پرونده آی.سی.سی به شماره ۵۳۲۰ گفته است: منظور از داوری‌نامه قادر ساختن طرفین و دیوان در تمرکز بر موضوعات داوری است و نباید آن را مانعی برای ارائه اسناد و مدارک و مباحثات بیشتر از آنچه در آن صریحا ذکر شده به حساب آورد.^۱

همچنین، در مطالعه جامعی که از سوی گروه کاری آی.سی.سی صورت گرفته است، هدف اصلی از داوری‌نامه را، محدود کردن حوزه اختلاف و عدم طرح ادعای جدید در طی رسیدگی می‌داند. بر همین مبنا نیز دلیل مخالفت یک طرف از امضای داوری‌نامه می‌تواند دوری گزیدن از آثار آن باشد تا بدین وسیله بتواند هرگونه ادعا یا دعوی متقابلی را بدون هیچ محدودیتی مطرح کند (Sammartano, 2001, p.423). همانگونه که پیش‌تر نیز گفته شد، پس از اینکه داوری‌نامه به تصویب دادگاه آی.سی.سی رسید برای طرفین، ولو آنکه آن را امضا نکرده باشند و همچنین برای داوران الزام‌آور خواهد بود.

شایان ذکر است که عدم طرح ادعا فراتر از آنچه که در داوری‌نامه قید شده، مطلق نیست و در بند ۴ ماده ۲۳، طی شرایطی اجازه طرح ادعای جدید را به طرفین داده است. براساس این بند چنین مقرر شده که طرح ادعای جدید باید توسط دیوان داوری مجاز شناخته شود. دیوان داوری نیز برای مجاز شناختن طرح دعوی جدید، باید ادعای جدید مطرح شده را با توجه به طبیعت آن، مرحله جریان رسیدگی و سایر شرایط مربوطه مورد بررسی قرار دهد. در صورتی که دیوان داوری با توجه به بررسی‌های انجام گرفته مانعی

1. Jarvin, Observation, Dersins-Jarvin, chronique des sentences arbitrales, Clunet 1986, at 1128, on the terms of reference, and Clunet 1986, at 1113-1117; Derains chronique des sentences arbitrales, Clunet 1978, at 988

برای طرح دعوی جدید نیابد، طرفین می‌توانند ادعای خود را مطرح کنند. البته این نکته باید مورد توجه قرار گیرد که منظور از ارائه ادعای جدید صرف کاهش یا افزایش خواسته نیست. در واقع طرفین می‌توانند میزان خواسته خود را در هر زمانی پیش از پایان دادرسی افزایش یا کاهش دهند و این تغییر در میزان خواسته، تغییر ادعا محسوب نمی‌شود. البته بدون شک هنگامی که طرفین میزان خواسته خود را افزایش می‌دهند، دیوان داوری بالتبع میزان هزینه دادرسی را نیز افزایش می‌دهد و در صورت کاهش میزان خواسته، هزینه دادرسی نیز کاهش پیدا خواهد کرد (Schafer, Verbist, Imhoos, 2005, p.96).

شایان ذکر است که اگر ادعای جدید مطرح شده در محدوده موضوعات مشخص شده در داوری‌نامه باشد که به طور اتوماتیک پذیرفته شده و در داوری‌نامه درج می‌گردد اما در جایی که طرفین ادعای جدیدی را مطرح می‌کنند که در محدوده موضوعات تعیین شده در داوری‌نامه نیست، در این موارد در صورت پذیرش هیئت داوری، ادعای جدید در قالب یک الحاقیه به داوری‌نامه منضم می‌شود که طرفین باید آن را امضا کنند. نکته قابل توجه این است، بر خلاف تنظیم داوری‌نامه، که عدم امضای یکی از طرفین مانعی برای تصویب داوری‌نامه نبوده و با تایید دادگاه آی.سی.سی روند داوری آغاز می‌شود در اینجا اگر طرف مقابل از امضای این الحاقیه به هر دلیلی خودداری کند، ادعای جدید قابل پذیرش نخواهد بود و دادگاه آی.سی.سی نیز دخالتی نخواهد داشت (Derains, A. schwartz, 2005, p.267). بنابراین پذیرفته شدن ادعای جدید علاوه بر پذیرش هیئت داوری به رضایت طرف مقابل نیز نیاز دارد و به طور کلی چنین می‌توان بیان داشت که پذیرش ادعای جدید نه تنها در داوری‌های اتاق بازرگانی بین‌المللی بلکه در همه‌ی داوری‌ها، امری استثنائی است که در صورت وجود شرایط مقرر امکان پذیر خواهد بود و داوری‌نامه مانعی از این بابت ایجاد نمی‌کند.

۳-۱- بررسی ماهیت داوری‌نامه

به طور کلی، اثر امضای طرفین در داوری‌نامه، اعلام توافق آن‌ها با آثار حقوقی مترتب بر داوری‌نامه می‌باشد (نیک بخت، همان، ص ۱۷۹). پرسشی که عموماً در این رابطه مطرح می‌گردد، این است که ماهیت داوری‌نامه چیست؟ آیا داوری‌نامه موافقت‌نامه جدیدی است و جایگزین موافقت‌نامه پیشین می‌شود و یا اینکه داوری‌نامه جایگزین موافقت‌نامه داوری نیست بلکه سند دیگری است که مؤخر بر موافقت‌نامه داوری تنظیم می‌شود. در رابطه با این پرسش دو دیدگاه وجود دارد:

نخست، داوری‌نامه را یک موافقت‌نامه داوری جدید بین طرفین می‌داند. در این خصوص گفته شده گرچه داوری‌نامه بر اساس توافق‌نامه داوری طرفین نوشته می‌شود اما همان زمان توافق جدیدی است که اصلاح و تکمیل موافقت‌نامه داوری را مقرر می‌دارد.^۱ بنابراین بر اساس این نظریه داوری‌نامه، موافقت‌نامه داوری است.

دیدگاه دوم، داوری‌نامه یک سند ماموریت است و تنها به تبیین موضوعاتی می‌پردازد که در داوری باید تصمیم‌گیری شوند، لذا داوری‌نامه موافقت‌نامه داوری نیست، بلکه موافقت‌نامه داوری همان شرط داوری ذکر شده در قرارداد یا موافقت‌نامه‌ای است که پیش از داوری‌نامه بین طرفین وجود داشته است. بنابراین داوری‌نامه نمی‌تواند جایگزین موافقت‌نامه داوری شود. در این نظریه گفته می‌شود با توجه به اینکه داوری‌نامه در ابتدای داوری منعقد می‌گردد و چنانچه صلاحیت داوری مورد اعتراض باشد، در آن مقرر می‌گردد که به این اعتراض رسیدگی شود، بنابراین نمی‌توان چنین داوری‌نامه‌ای را موافقت‌نامه داوری دانست.^۲

همچنین در دفاع از این نظریه گفته می‌شود موافقت‌نامه داوری به نوعی، صلاحیت رسیدگی به اختلاف را به دیوان داوری اعطا می‌کند. حال اگر داوری‌نامه را جایگزین موافقت‌نامه داوری بدانیم، بنابراین باید پس از تنظیم داوری‌نامه، هیئت داوری تشکیل شود در حالی که می‌دانیم داوری‌نامه پس از تشکیل هیئت داوری تنظیم خواهد شد و همچنین اگر در طول روند داوری، داور جدیدی جایگزین شود، وی به این دلیل که در زمان تنظیم داوری‌نامه حضور نداشته، صلاحیت رسیدگی به دعوی را ندارد (Ibid, p.12). پس این دیدگاه که داوری‌نامه جایگزین موافقت‌نامه داوری است، دیدگاه منطقی و صحیحی به نظر نمی‌رسد. در جای دیگری نیز، گفته شده "داوری‌نامه از مشخصه‌های آی.سی.سی می‌باشد که هدف از آن تعریف روشنی از محدودیت‌های دعوای ارجاع شده به داوران است. این سند منبع و منشأ اختیار آن‌ها نیست، اختیار داوران از شرط داوری مندرج در قرارداد (موافقت‌نامه داوری) ناشی می‌شود. نقش داوری‌نامه بیان حدود چنین صلاحیتی در خصوص دعوای مربوطه می‌باشد."^۳

در نتیجه می‌توان به طور کلی، چنین بیان داشت که داوری‌نامه، توافقی است میان طرفین

۱. پرونده آی.سی.سی شماره ۴۳۰۴

2. See cour d'appel paris, 19 march 1987, kis france v. ABS, rev arb 498 (1987); cour d'appel paris, 12 january 1988, replor SA v. ploemeloise de financement, de participation, d'investissement SARL, Rev Arb 691 (1988)

3. Derains, Comments to the award rendered in 1983 in ICC proceeding no. 3742, Cluent 1984, at 913.

اختلاف و هیئت داوری که متعاقب موافقت‌نامه داوری تنظیم شده، اختلاف مورد نظر را روشن ساخته و همچنین محدوده صلاحیت هیئت داوری را مشخص می‌کند. پس از امضای داوری‌نامه ملاک عمل هیئت داوری، داوری‌نامه خواهد بود و طرفین و داوران ملزم به رعایت آن هستند. در واقع داوری‌نامه توافقی میان طرفین و هیئت داوری است که مؤخر بر تنظیم موافقت‌نامه داوری است و بیان‌کننده خواست و اراده نهایی طرفین می‌باشد. بنابراین به عنوان مثال، اگر داوری‌نامه حدود صلاحیت داوران را نسبت به رسیدگی موضوعات مورد اختلافی که در موافقت‌نامه داوری مشخص شده بود محدود کرده باشد، دیوان داوری دیگر صلاحیت رسیدگی به آن موضوعات را نخواهد داشت.

گفتار دوم: مفاد داوری‌نامه

در این گفتار ابتدا به بررسی اجمالی مفاد داوری‌نامه پرداخته و سپس در ادامه به تحلیل محتوای این مفاد طی دو قسمت (۱) مفاد اصلی و (۲) مفاد اختیاری و قابل بحث خواهیم پرداخت.

بحث اول: مرور اجمالی مفاد داوری‌نامه

نهاد داوری حاصل توافق دو طرف است، بی‌شک طرفین حق دارند که توافق کنند، چه موضوعاتی مورد حل و فصل قرار بگیرد و هنگامی که طرفین به چنین توافقی دست پیدا کردند، دیوان داوری نیز ملزم به رعایت آن می‌باشد. این توافق می‌تواند در مورد مسائل مختلفی مانند زبان داوری، مکان داوری، قانون ماهوی حاکم، نحوه ارائه ادله و مدارک، معرفی شهود یا کارشناس و استماع ایشان، نحوه تبادل لوایح باشد، بالاترین درجه از توافق طرفین در داوری‌نامه نمود پیدا می‌کند. اگرچه شاید دستیابی به چنین توافقی امروزه متداول نباشد اما بسیار هماهنگ با روح داوری می‌باشد و طرفین را به سمت شیوه مناسب حل اختلاف سوق می‌دهد، چراکه وقتی طرفین در رابطه با موضوعات مورد اختلاف و سایر مسائل موجود در روند رسیدگی با یکدیگر گفتگو می‌کنند و به توافق می‌رسند، گامی بزرگ را در جهت حل و فصل اختلافات برداشته‌اند. به طور کلی مفاد داوری‌نامه به توافق طرفین بستگی دارد. حتی‌الامکان تمامی اظهارات و ادعاهای طرفین در خصوص مسائل موضوعی و حکمی دعوا در داوری‌نامه خلاصه و درج می‌گردد (نیکبخت، ۱۳۹۰، ص ۱۷۴). قواعد داوری اتاق بازرگانی

بین‌المللی در ماده ۲۳ مواردی که عموماً در داوری نامه درج می‌گردد را نامبرده است. موارد نام برده شده در این ماده به شرح زیر می‌باشد:

(۱) درج نام و نام خانوادگی طرفین به طور کامل، توضیحات، نشانی و دیگر جزئیات تماس هر یک از طرفین یا هر شخص (اشخاصی) که نماینده هر یک از طرفین در داوری هستند.

(۲) نشانی‌هایی که ابلاغیه‌ها و مراسلات در طول جریان داوری به آن ارسال شود.

(۳) خلاصه‌ای از ادعاهای مربوط به طرفین و لایحه دفاعیه هر یک از آنها به همراه هزینه دادرسی و تا حد ممکن تخمین ارزش مالی هر یک از دعاوی.

(۴) فهرستی از مواردی که باید مورد تصمیم‌گیری واقع شود مگر اینکه دیوان آن را غیر-ضروری بداند.

(۵) نام و نام خانوادگی به طور کامل، نشانی و دیگر جزئیات تماس هر یک از داوران.

(۶) محل داوری.

(۷) مشخصات قواعد رسیدگی حاکم و تعیین اینکه آیا هیئت داوری می‌تواند به صورت کدخدا منشی یا براساس عدل و انصاف عمل کند و.....

این موارد که در بالا به نحو اجمالی نام برده شدند، هر یک دارای اهمیت ویژه‌ای هستند. به بیان دیگر طرفین باید در هنگام درج هر یک از این موارد دقت لازم را به کار ببندند، چراکه درج هر شرط یا نکته در داوری نامه بی‌شک تأثیر به‌سزایی در روند داوری خواهد داشت. به همین منظور در ادامه به تحلیل موارد مندرج در داوری نامه خواهیم پرداخت.

بحث دوم: تحلیل مفاد داوری نامه

در این بند به تحلیل مفاد مندرج در داوری نامه خواهیم پرداخت. موارد مندرج در داوری نامه به دو دسته ی مفاد اصلی و مفاد فرعی تقسیم می‌شوند. مقصود از مفاد اصلی، مواردی هستند که در ماده ۲۳ قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی نام برده شده‌اند و به بیان دیگر مواردی هستند که باید در داوری نامه درج گردند. مقصود از مفاد فرعی نیز مواردی است که به طور عموم در داوری نامه‌ها درج نمی‌گردد و یا مواردی هستند که بر امکان درج آنها در داوری نامه اختلاف نظر وجود دارد.

۲,۲,۱ بررسی تحلیلی مفاد اصلی

(۱) نام و نشانی کامل طرفین و داوران برای ارسال ابلاغ‌ها و.....:

واضح و مشخص است که در داوری نامه باید نام، مشخصات و آدرس کامل طرفین درج

گردد. همچنین اگر طرفین دارای نماینده یا نمایندگان نیز هستند باید نامبرده شده و مشخصات کامل آنها درج گردد.

نام داور و یا داوران انتخاب شده نیز به همراه مشخصات و آدرس آنها در داوری نامه درج خواهد شد. همچنین تمامی نشانی‌هایی که باید ابلاغ و مراسلات جریان داوری به آن ارسال گردد در داوری نامه مشخص می‌شود.

(۲) مکان داوری:

یکی دیگر از مواردی که در داوری نامه درج می‌گردد، مکان داوری است. تقریباً در تمام قوانین داوری‌های بین‌المللی، انتخاب مکان داوری بر عهده‌ی طرفین است. (امیرمعزی، ۱۳۹۲، ص ۹۴) در قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی نیز طرفین با توافق یکدیگر مکان داوری را انتخاب خواهند نمود و در صورت عدم انتخاب توسط طرفین، دیوان داوری مکان داوری را مشخص خواهد کرد.^۱

انتخاب مکان داوری از اهمیت بالایی برخوردار است و در واقع یکی از مسائل کلیدی در داوری‌ها تعیین مکان داوری است. محلی که داوری در آن برگزار می‌گردد از چند جهت دارای اهمیت می‌باشد. نخست آنکه بر قانون حاکم بر داوری تاثیر گذار خواهد بود. (Lew, Mistelis, 2003, p. 172) البته در داوری‌های سازمانی، مانند داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی، قانون شکلی حاکم بر داوری، قانون سازمان برگزارکننده داوری خواهد بود، نه قانون محل داوری. اما تعیین این مکان بر قانون ماهوی حاکم بر داوری، تاثیر خواهد گذاشت. نکته‌ای دیگری که در هنگام تعیین مکان داوری باید به آن توجه داشت این است که، کشور انتخاب شده، مکان صدور رای داوری خواهد بود، که در میزان قدرت اجرایی رای نهایی تاثیر گذار است. (Ibid) بنابراین طرفین باید سعی داشته باشند کشوری را برگزینند که به عضویت کنوانسیون نیویورک در آمده باشد. (Bassler, Davidson, 2008, p. 2)

البته باید توجه داشت که میان مکان داوری^۲ و سایر مکان‌هایی که ممکن است با توافق طرفین جلسات استماع، شهادت شهود و... در آن برگزار شود، تفاوت اساسی وجود دارد. (Latham and Watkins, 2014, p. 17) هیئت داوری می‌تواند پس از مشورت با طرفین، جلسه استماع اظهارنظرها و ملاقات‌ها را در هر مکانی که مناسب تشخیص می‌دهد، برگزار نماید.^۳

۱. ماده ۱۸ قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی

2. Seat of arbitration

۳. ماده ۱۸ قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی

چنین مکان یا مکان‌هایی تأثیرگذار بر داوری نیستند و تنها مکان داوری که در موافقت‌نامه داوری و در داوری‌نامه توسط طرفین یا هیئت داوری تعیین شده، به عنوان مکان داوری شناخته شده و تأثیرگذار بر روند داوری خواهد بود.

۳) مشخصات قواعد رسیدگی حاکم و اینکه آیا مرجع داوری می‌تواند به صورت کدخدا منشی یا بر اساس عدل و انصاف عمل کنند:

یکی از مواردی که عموماً طرفین در داوری‌نامه آن را مشخص می‌سازند، قانون حاکم بر داوری است. در داوری‌های بین‌المللی به ویژه در جایی که طرفین می‌خواهند داوری دعوی آنان طبق قواعد داوری یک سازمان داوری مانند اتاق بازرگانی بین‌المللی برگزار شود و یا محل داوری را انتخاب نکرده باشند و بعداً این محل توسط دیوان داوری انتخاب شده باشد، هرگز آنها نمی‌خواستند قانون داوری محل داوری، در داوری آنان اعمال شود و بین‌المللی بودن داوری نیز ایجاب می‌کند که ضرورتاً قانون داوری محل داوری اعمال نشود (نیکبخت، ۱۳۸۸، ص ۱۴۰). به ویژه در مواردی که طرفین اختلاف، دولت‌ها هستند قطعاً قواعد داوری محل، اجرا نخواهد شد. قانون کشورها نیز به طور معمول اجازه می‌دهند که طرفین داوری تا جایی که با قواعد آمره قوانین آنان مغایرتی نداشته باشد، قواعد داوری اختصاصی یا سازمان منتخب خود را داشته باشند. (همان، ص ۱۴۲) در داوری‌های سازمانی، سازمان‌های داوری نیز عموماً قواعد خود را به گونه‌ای تنظیم می‌کنند تا با قواعد آمره محل داوری تعارض نداشته باشد. بنابراین طرفین به طور معمول اختیار دارند قانون حاکم بر داوری را تعیین نمایند. قانون حاکم بر داوری به قانون شکلی و ماهوی تقسیم می‌شود.

در قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی، قانون شکلی حاکم، قواعد داوری اتاق خواهد بود و در مواقع سکوت، طرفین می‌توانند با توافق یکدیگر قانون حاکم را انتخاب نمایند و در صورت فقدان چنین توافقی، دیوان داوری قانون حاکم را انتخاب خواهد نمود.^۱

در مورد قانون ماهوی حاکم، امروزه اصل استقلال یا آزادی اراده طرفین^۲ در بسیاری از قوانین و قواعد داوری پذیرفته شده است. بر اساس این اصل، طرفین داوری آزاد هستند که قانون یا قواعد حاکم بر ماهیت دعوی را که باید در داوری حل و فصل شود، معین نمایند و دیوان داوری ملزم به رعایت یا اعمال قانون یا قواعد منتخب می‌باشد (نیکبخت، ۱۳۹۰، ص ۳۴۲).

۱. ماده ۱۹ قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی

2. Party autonomy

بنابراین در مورد قانون ماهوی حاکم بر دعوی، طبق اصل آزادی اراده، اولویت با انتخاب و توافق خود طرفین است که می‌توانند قانون داخلی هر کشور را که مناسب بدانند، به عنوان قانون ماهوی حاکم برگزینند، یا به جای قانون کشور خاصی احیاناً توافق کنند که دعوی مطابق با اصول کلی حقوقی حل و فصل خواهد شد و یا مقرر نمایند ترکیبی از این دو منبع حقوقی در ماهیت دعوی اعمال و اجرا شود (مجبی، ۱۳۷۸، ص ۱۰۰).

همچنین طرفین می‌توانند با یکدیگر توافق نمایند که هیئت داوری براساس قواعد انصاف و یا کدخدا منشی دعوی را حل و فصل نماید. بی‌شک دادن چنین اختیاری به هیئت داوری اهمیت بسیاری دارد چون علی‌الاصول ارجاع اختلاف به داوری به منزله این است که داورها ملزمند طبق قواعد حقوقی، اختلاف را حل و فصل نمایند و رای هیئت داوری باید مستند و مستدل به موازین حقوقی باشد. هنگامی چنین اختیاری از سوی طرفین به آنان داده می‌شود، بدین معناست که دیگر ملزم نیستند براساس قواعد حقوقی و به صورت مستند رای را صادر نمایند.

شایان ذکر است، عدم انتخاب قانون ماهوی توسط طرفین به منزله مجاز دانستن داور به حل و فصل اختلاف با توسل به قواعد انصاف نیست و تصمیم‌گیری بر اساس عدل و انصاف باید صریحاً در داوری‌نامه توسط طرفین درج گردد (Mills, 2005, p.9).

طرفین اختلاف نیز باید هنگام تصمیم‌گیری برای دادن چنین اختیاری به هیئت داوری دقت لازم را به کار ببندند و در صورت اعطا چنین اختیاری باید مسائلی را که می‌بایست بر اساس قواعد انصاف و یا کدخدا منشی تصمیم‌گیری شوند، را دقیقاً مشخص نمایند. همچنین طرفین باید تعیین نمایند که آیا در صورت به وجود آمدن مسائل مختلفی در طی رسیدگی هیئت داوری می‌تواند آن مسائل را نیز، براساس قواعد انصاف حل و فصل نماید و یا خیر. به طور کلی داوران از چنین ابزارهایی که موجب انعطاف‌پذیری در تصمیم‌گیری و صدور رای می‌شود استقبال می‌کنند اما در این زمینه نباید هیچگونه اجباری از سوی داوران برای طرفین اختلاف وجود داشته باشد و طرفین اختلاف نیز باید توجه و دقت لازم را در درج چنین مواردی در داوری‌نامه به کار ببندند. (Ibid)

۴) خلاصه‌ای از ادعاهای مربوط به طرفین و لایحه دفاعیه هر یک از آنها به همراه هزینه

دادرسی و تا حد ممکن، تخمین ارزش مالی هر یک از دعاوی

۵) فهرستی از مواردی که باید مورد تصمیم‌گیری واقع شود مگر اینکه دیوان آن را

غیر ضروری بداند:

این دو بند از داوری نامه، از مناقشه برانگیزترین قسمت های داوری نامه هستند. بیان خلاصه ای از ادعاها توسط طرفین و همچنین تعیین موضوعات مورد رسیدگی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. (Ibid)

یکی از دشواری هایی که در این قسمت وجود دارد این است که در داوری های تجاری بین المللی که عموماً طرفین آن متعلق به سیستم های حقوقی متفاوت می باشند، نحوه ای استدلال، بیان و همچنین نگارش آنها در لوایح متفاوت خواهد بود.

به بیان دیگر، اگر طرفین یا مشاوران آنها متعلق به نظام حقوقی نوشته باشند، دیوان داوری می تواند بر اساس لوایح آنها، به نحو روشنی موضوعات مورد اختلاف را مشخص کند. چراکه تعلق طرفین به این سیستم حقوقی، آشنایی آنان را با نحوه بیان خواسته و ادعا به نحو کتبی، به همراه خواهد داشت. اما اگر یکی از طرفین اختلاف متعلق به نظام حقوق عرفی باشد شاید به راحتی نتوان از لایحه ای که آنان به هیئت داوری ارائه کرده اند، به تعیین موضوعات مورد اختلاف پرداخت. از همین روی، دیوان داوری هنگام تنظیم داوری نامه باید به مسائلی از این قبیل، توجه لازم را مبذول داشته باشد، تا از بروز چنین مشکلاتی جلوگیری نماید. شاید یکی از ساده ترین روش ها برای تعیین موضوعات مورد اختلاف در داوری نامه، در چنین مواقعی، این باشد که دیوان داوری از طرفین بخواهد خلاصه ای از موضوعات مورد اختلاف و خواسته خود را تحویل دیوان بدهند تا دیوان پس از بررسی آنها بتواند به تعیین موضوعاتی که باید مورد حل و فصل قرار بگیرند، پردازد. (Ibid).

بی شک مشخص ساختن ادعاها (اعم از اصلی یا تقابل) در داوری نامه از اهمیت به سزایی برخوردار است. اهمیت این مسئله از آن روی است که پس از مشخص شدن ادعای هر یک از طرفین در داوری نامه، طرح ادعای جدید از سوی طرفین مسموع نخواهد بود (مجبی، ۱۳۷۸، ص ۹۴). بنابراین طرفین باید توجه و دقت لازم را به کار ببندند تا ادعا و خواسته خود را به نحو دقیق، روشن و آشکار بیان کنند. به طور کلی، هیئت داوری در ارتباط با این بند از داوری نامه، عموماً با دو مشکل اساسی روبه رو است:

(۱) تعیین دقیق همه مواردی که باید مورد بررسی بگیرد، به ویژه در مواقعی که خواسته

دعوی از پیچیدگی برخوردار است. دیوان همواره باید این نکته را در تدوین داوری نامه در نظر داشته باشد که موضوعات مورد اختلافی را که مورد نظر طرفین برای رسیدگی است به طور کامل در داوری نامه بگنجانند و همچنین اگر ممکن است موضوعاتی در طی رسیدگی به وجود بیاید این مسئله را حتماً در داوری نامه مورد توجه قرار دهد. چراکه ممکن است در خلال رسیدگی مشخص شود همه موضوعات مورد نظر طرفین مورد حل و فصل قرار نگرفته یا اینکه موضوعاتی در خلال رسیدگی، پیش آمده، که در داوری نامه رسیدگی به آن پیش‌بینی نشده است.

۲) همچنین ممکن است رای‌ی که در نهایت، دیوان صادر می‌کند شامل تمام موضوعات مورد اختلاف طرفین و خواسته آنان نباشد و یا اینکه هیئت داوری به موضوعاتی رسیدگی کرده و رای صادر نموده باشد که جزو موضوعات داوری نباشد (Ibid, p.11). بی‌شک چنین مسائلی می‌تواند از موارد اعتراض به رای و یا حتی ابطال آن نزد دادگاهی که به مسئله اجرای حکم رسیدگی می‌کند، باشد (مجبی، همان).

برای دوری گزیدن از چنین مشکلاتی، با توجه به ماده ۲۳ قواعد داوری اتاق، متقاعد کننده‌تر است که در داوری نامه، با این بیان که "سایر موضوعات در خلال رسیدگی مطرح خواهد شد" تنها موضوعات اساسی و خالی از جدال مورد تصریح قرار بگیرد و یا اینکه به ویژه در مواردی که موضوع مورد اختلاف از پیچیدگی برخوردار است، دیوان هیچ موضوع خاصی را برای رسیدگی در داوری نامه ذکر نکند بلکه تنها قید شود "دیوان در رابطه با هر موضوعی که در روند حل اختلاف پیش خواهد آمد و به پیشنهاد طرفین مطرح شود، رسیدگی خواهد کرد."

به نظر می‌رسد با توجه به بند c ماده ۲۳ نیز استفاده از چنین گویشی در داوری نامه خالی از اشکال باشد. با توجه به اینکه در ماده ۲۳، در بیان مفاد داوری نامه در بند c چنین مقرر شده است:

"فهرستی از مواردی که باید مورد تصمیم‌گیری واقع شود مگر اینکه دیوان آن را غیر ضروری بداند."

بنابراین کاربرد چنین عباراتی در بیان موضوعات مورد اختلاف خالی از اشکال خواهد بود، به ویژه با توجه به این نکته که این انعطاف‌پذیری در ماده ۲۳، در نسخه‌های پیشین قواعد داوری اتاق وجود نداشته و این امر نشان‌دهنده این مطلب است که در نسخه‌های قدیمی قواعد

داوری اتاق، دادگاه آی.سی.سی با مشکلاتی از این قبیل همواره روبه‌رو بوده و این انعطاف‌پذیری در ماده برای جلوگیری از بروز اختلافاتی است که در این رابطه در قبل از بازبینی و ارائه نسخه‌های جدید به وجود می‌آمده است. (Ibid)

۲-۲-۲- مفاد فرعی و قابل بحث

همانطور که پیش‌تر نیز گفته شد، طرفین می‌توانند در داوری‌نامه موارد مختلفی را درج کنند. علاوه بر موارد برشمرده شده در ماده ۲۳، طرفین می‌توانند هر مسئله‌ای را که ممکن است در طول روند داوری با آن مواجه شوند، مطرح و بر سر آن توافق نمایند. به طور کلی مفاد داوری‌نامه به توافق طرفین بستگی دارد. موارد مختلفی مانند تقاضای طرفین در خصوص صدور دستورهای خاص که به طور معمول در لوایح آنها تصریح شده است، همراه با نکات اساسی قواعد شکلی قابل اعمال بر دعوی، نحوه ارائه ادله و مدارک، مختار نمودن داور رئیس (رئیس دیوان داوری) در اخذ تصمیمات شکلی به تنهایی، معرفی شهود یا کارشناس و استماع ایشان، نحوه تبادل لوایح، قرار صدور رای ضمن دعوا و به ویژه مسائلی که در قابلیت اجرای رای داوی موثر هستند در داوری‌نامه می‌تواند درج گردد (نیکبخت، ۱۳۹۰، ص ۱۷۴).

یکی از مواردی که برخی تمایل به درج آن در داوری‌نامه دارند، تنظیم جدول زمان‌بندی برای برگزاری جلسات استماع و... می‌باشد. به طور کلی، درج این چنین جدولی برای زمان‌بندی در داوری‌نامه توصیه نمی‌گردد، زیرا داوری‌نامه یک توافق قراردادی میان طرفین و داوران می‌باشد و سندی است که پس از تنظیم در پایان به امضای طرفین و داوران می‌رسد. بنابراین هرگونه تغییر احتمالی در مفاد چنین جدولی نیازمند اصلاح داوری‌نامه و امضای مجدد آن توسط داوران و طرفین می‌باشد. اعمال تغییر و اصلاحات و نیازمندی مجدد به امضای طرفین، می‌تواند فرصت مناسبی را برای طرفی که سعی در وقت‌کشی و به تاخیر انداختن روند رسیدگی دارد، فراهم آورد. در رویه عملی نیز به ندرت مشاهده می‌شود که چنین برنامه زمان‌بندی در آغاز تهیه شود و در ادامه نیاز به تغییر و اصلاح نداشته باشد. (Ibid)

در مقابل در ماده ۲۴ مقررات داوری اتاق، همزمان یا بلافاصله پس از تنظیم داوری‌نامه، تهیه یک برنامه زمان‌بندی رسیدگی را توسط دیوان داوری، پیش‌بینی کرده است.

در واقع پیش‌بینی تنظیم چنین برنامه زمان‌بندی شده‌ای، موجب افزایش سرعت در رسیدگی است، که یکی از اهداف اصلی داوری در اتاق بازرگانی بین‌المللی می‌باشد. در این راستا

تکلیف دیوان داوری است که همزمان با تهیه داوری نامه و یا اندک زمانی پس از آن، برنامه زمانی خود را برای رسیدگی‌های بعدی، تهیه و به طرفین و دیوان داوری تسلیم کند.^۱ با توجه به ماده ۳۰، دیوان داوری موظف است ظرف مدت شش ماه از امضای داوری نامه، رسیدگی را پایان برد و رای را صادر نماید. بنابراین فایده مهم تنظیم برنامه زمانی رسیدگی آن است که اولاً مرجع داوری را مآخوذ می‌کند که هنگام برنامه‌ریزی برای رسیدگی‌های آتی، توجه کافی مبذول دارد که واقع بینانه‌تر عمل کند و ظرف شش ماه داوری را به انجام رساند. ثانیاً او را ملزم می‌کند که در طول رسیدگی برنامه را رعایت کند، زیرا هرگونه تغییر در برنامه زمانی موقوف به اطلاع طرفین و تصویب دیوان است. بدینسان دیوان وسیله مطمئنی را برای کنترل عملکرد داوران در دست خواهد داشت. (مجبی، همان)

گفتار سوم: کارکرد داوری نامه

همانطور که پیش‌تر نیز گفته شد، داوری نامه از ابتکارات قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی است. سابقه تنظیم این سند به رویه سنتی حقوق فرانسه بر می‌گردد که برای شروع داوری، تأیید و تنفیذ موافقت‌نامه داوری را لازم می‌دانسته است (مجبی، ۱۳۷۸، ص ۹۳). درباره ضرورت داوری نامه، نظرات و بحث‌های متفاوتی بین حقوق دانان صورت گرفته است. برخی از حقوق دانان، به ویژه حقوق دانان متعلق به حقوق عرفی^۲ از آن انتقاد کرده‌اند و گفته‌اند با وجود موافقت نامه اولیه داوری، تهیه این سند لازم نیست و موجب اتلاف وقت می‌شود (مجبی، همان). اما با وجود چنین انتقادهایی نسبت به تنظیم داوری نامه، این سند دارای کارکردهای متفاوتی است که به بیان آنها خواهیم پرداخت. این موارد عبارتند از:

۱) واضح و مشخص ساختن موضوعات مورد اختلاف و روند رسیدگی

یکی از کارکردهای اصلی و قابل توجه داوری نامه، واضح ساختن موضوعات مورد اختلاف برای رسیدگی و همچنین ارائه تصویر روشنی از روند رسیدگی است. این موضوع از این حیث که موجب ساماندهی و تنظیم نحوه رسیدگی ماهوی است و مانع از آشفتگی و پراکندگی یا بلا تکلیفی در جریان داوری می‌شود، اهمیت دارد. (مجبی، همان) داوری نامه سند مهمی است، چراکه موضوعاتی را که باید مورد حل و فصل قرار بگیرد واضح و مشخص

۱. ماده ۲۴ قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی

می‌سازد و به بیان دیگر داوری‌نامه به همراه جدولی که زمان بندی داوری را تنظیم می‌کند، سندی مفید برای طرفین دعوی می‌باشد زیرا روند کاملی از رسیدگی را در اختیار آنان قرار می‌دهد. (Borba,2009,p.86).

در دفاع از این نظریه، (2008) Broan می‌گوید: (Ibid).

"قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی به وسیله الزام طرفین به تنظیم جزئیاتی که داوری‌نامه نام دارد، متمایز می‌شود. این سند شیبه به درخواست پیش از دادرسی است و خواسته طرفین و مسائلی که باید مورد حل و فصل قرار بگیرد را خلاصه می‌کند. اگرچه داوری‌نامه به نحو گسترده‌ای می‌تواند به طرفین کمک کند تا موضوعات مورد اختلاف را مشخص نمایند و نیز حل سریع اختلافات را تسهیل می‌کند اما در مقابل نیز اجرای آن می‌تواند موجب طولانی‌تر شدن زمان و افزایش هزینه داوری بشود."

همچنین گفته می‌شود، اگرچه طرفین هنگام تنظیم داوری‌نامه به دنبال سود و منافع شخصی خویش هستند اما طرفین و داوران به نحو آشکاری از موضوعاتی که باید مورد بررسی قرار بگیرد اطلاع می‌یابند.

البته همانطور که پیش‌تر گفته شد، تنظیم داوری‌نامه با انتقاداتی نیز همراه است. شاید اصلی‌ترین انتقادی که بر داوری‌نامه وارد می‌شود این است که داوری‌نامه روند داوری را طولانی می‌سازد. به عنوان مثال Gwen و Taloe (۱۹۹۹) در انتقاد نسبت به تنظیم داوری‌نامه اعلام می‌دارند: (Ibid).

"در عمل، آماده‌سازی داوری‌نامه موجب تأخیر چشمگیری، فراتر از مدت دو ماه که به موجب قواعد داوری اتاق بازرگانی مشخص شده، می‌شود و طرفین نیز در تنظیم آن به نحو ناگزیری در پی سود و منفعت خویش هستند."

با توجه به نظرات بالا در باب داوری‌نامه، به طور کلی می‌توان به این نتیجه رسید، اگرچه تنظیم داوری‌نامه مدت زمانی را به خود اختصاص می‌دهد و روند داوری را کمی طولانی‌تر می‌کند، اما کارکردهای مختلفی دارد که تنظیم آن را ضروری می‌سازد. قابل توجه‌ترین ویژگی و کارکرد داوری‌نامه روشن ساختن موضوعاتی است که باید مورد رسیدگی و حل و فصل قرار بگیرند، این مسئله، هم دادگاه آی.سی.سی و هم دادگاه اجرا کننده رای را قادر می‌سازد که کنترل نماید، آیا همه موضوعات ارجاع شده به داوری صحیحاً رسیدگی و مورد حکم قرار گرفته یا خیر و یا اینکه داوران از اختیارات خود تجاوز کرده‌اند یا نه. همین بررسی و

کنترل‌هاست که ضریب اطمینان اجرای رای را بالا می‌برد و نهایتاً داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی را به عنوان شیوه‌ای موثر و مطمئن برای حل و فصل اختلافات تجاری ارتقا می‌بخشد (مجبی، ۱۳۸۰، ص ۱۰۷).

البته، گاهی مواقع موضوعات مورد اختلاف طرفین از پیچیدگی برخوردار است تا حدی که تعیین دقیق موضوعات مورد اختلاف و جزئیات و ابعاد آن در داوری نامه غیرممکن می‌شود. در چنین مواردی همانطور که پیش‌تر گفته شد، ماده ۲۳ قواعد داوری اتاق به طرفین اختیار داده است که موضوعات مورد اختلاف را به طور کلی در داوری نامه بیان کنند و یا اینکه هیچ موضوع خاصی را برای رسیدگی در داوری نامه ذکر نکنند و تنها قید شود "دیوان در رابطه با هر موضوعی که در روند حل اختلاف پیش خواهد آمد و به پیشنهاد طرفین مطرح شود، رسیدگی خواهد کرد." بنابراین بی‌شک، اگرچه تعیین دقیق موضوعات مورد اختلاف از کارکردهای اصلی داوری نامه است اما در مواردی که پیش‌بینی موضوعات مورد اختلاف غیرممکن بوده، قواعد داوری اتاق عدم ذکر موضوعات مورد اختلاف و یا بر شمردن آن بطور کلی را مجاز دانسته است.

۲) داوری نامه فرصتی برای آشنایی طرفین با یکدیگر و رفع ابهامات از موافقت‌نامه اولیه داوری

کارکرد دیگری که داوری نامه دارد این است که این سند در آستانه داوری و تشکیل پرونده انجام می‌شود و فرصتی را فراهم می‌آورد که طرفین و وکلای آنها با یکدیگر آشنا شوند و به پاره‌ای از نظرات و روحیات یکدیگر پی‌برند. همچنین باعث می‌شود ابهامات و مواضع طرفین روشن شود و اکنون که طرفین می‌خواهند وارد مرحله رسیدگی حقوقی شوند تصویر نسبتاً روشن‌تری نسبت به ادعاها و مدافعات به دست آورند و گاه همین آشنایی با مواضع و استدلالات موجب می‌شود که یا در همین مقطع مصالحه کنند و یا لاقلاً ادعاهای بی‌مبنا را کنار بگذارند و با دید واقع‌بینانه‌تری به قضیه بنگرند. این فرصت نیز برای رفع ابهامات احتمالی از موافقت‌نامه داوری یا توافق‌های جدید در رابطه با موضوعاتی که مغفول مانده، بسیار مطلوب است (مجبی، همان، ص ۱۰۶). در رابطه با این کارکرد از داوری نامه، می‌توان به داوری نامه‌های تنظیم شده در چندین پرونده مطرح شده در اتاق بازرگانی اشاره کرد. اولین پرونده، پرونده شماره ۸۳۲۴ مطرح شده در اتاق بازرگانی بین‌المللی است.^۱ در این پرونده که طرفین در موافقت‌نامه اولیه داوری، قانون حاکم بر قرارداد را قانون فرانسه انتخاب کرده بودند،

1. <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/958324i1.html>

بدون تعیین این موضوع که آیا قصد طرفین از قانون فرانسه ارجاع به قانون داخلی فرانسه بوده و یا قانون بین‌المللی آن، تنظیم داوری‌نامه به طرفین کمک کرد در رابطه با این موضوع به نحو دقیق تصمیم‌گیری نمایند و چنین مقرر دارند:

" شرط موجود در موافقت‌نامه بین طرفین چنین مقرر داشته که قانون حاکم بر قرارداد، قانون فرانسه است. این انتخاب تأیید می‌شود و چون قانون فرانسه باید بر بیع بین‌المللی حاکم باشد، بنابراین کنوانسیون بیع بین‌المللی ۱۹۸۰ وین بر این قرارداد حاکم خواهد بود."

همچنین به پرونده دیگری که در این زمینه می‌توان به آن اشاره داشت، پرونده شماره ۲۶/۹۱/D/۳۶، مطرح شده در اتاق بازرگانی است که در داوری‌نامه‌ی آن، در رابطه با قانون حاکم بر قرارداد اینگونه مقرر گشته است:

" طبق توافق طرفین، قانون ایران حاکم بر قراردادهای استناد شده توسط خواهان و قانون آذربایجان حاکم بر قراردادهای استناد شده توسط خواننده دعوی می‌باشد." و همچنین در داوری‌نامه اختیاراتی را طرفین به هیئت داوری اعطا کرده‌اند، از جمله اینکه، داور اختیار رفتار به عنوان Amiable compositor را دارد و همچنین داور می‌تواند به صلاحدید خود یا تقاضای هریک از طرفین زمان رسیدگی را تمدید نماید.

داوری‌نامه بررسی شده دیگر در پرونده شماره ۹۷۸۱^۲ است. در داوری‌نامه این پرونده که به اختلاف میان یک فروشنده ایتالیایی و یک خریدار آلمانی مربوط می‌گردد، چنین مقرر شده بود که قانون شکلی حاکم بر داوری، قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی است و در مواقع سکوت فصل ۱۲ قانون بین‌الملل خصوصی کشور سوئیس اعمال خواهد شد. همچنین در داوری‌نامه، این اختیار به هیئت داوری داده شد که در ارتباط با قانون ماهوی حاکم بر دعوی تصمیم‌گیری کند. هیئت داوری نیز با توجه به شرایط و همچنین موضوعات مورد اختلاف طرفین، کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا^۳ ۱۹۸۰ را به عنوان قانون ماهوی حاکم بر اختلاف آنان تعیین کرد.

بنابراین با توجه به پرونده‌های مطرح شده در بالا، به خوبی می‌توان به نقش کاربردی داوری‌نامه در مشخص ساختن مسائل و موضوعات مهم در طول روند داوری از جمله تعیین قانون حاکم بر دعوی پی برد.

۱. منبع: مرجعه‌ی حضوری به اتاق بازرگانی بین‌المللی

2. Available at: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/009781i1.html>

3. United nation sales convention 1980

۳) امکان صدور قرارهای تأمینی و موقتی پیش از تنظیم داوری نامه

یکی از انتقاداتی که همواره بر تنظیم داوری نامه وارد می‌گردد این است که داوری نامه، موجب طولانی شدن روند رسیدگی می‌گردد و مدت زمان دو ماهه‌ای که به تنظیم آن اختصاص داده می‌شود، روند رسیدگی را کند ساخته و موجب ایراد ضرر و زیان به طرفین می‌گردد. یکی از سوالاتی که مطرح می‌گردد این است که آیا پیش از تنظیم داوری نامه، اگر ضرری متوجه یکی از طرفین باشد، هیئت داوری می‌تواند قرار تأمینی صادر کند و یا اینکه داوری نامه مانع از صدور چنین قرارهایی است؟ در پاسخ به این سوال می‌توان به پرونده شماره ۱۰۹۷۳، اتاق بازرگانی بین‌المللی اشاره کرد. در این پرونده خواهان پیش از تنظیم داوری نامه، تقاضای صدور دستور موقت را کرده بود و هیئت داوری در رابطه با این پرسش که آیا می‌توان پیش از تنظیم داوری نامه، تقاضای صدور اقدامات تأمینی را نمود و یا خیر، چنین اظهار نظر کرده است:

" در مقررات هیچ‌گونه الزامی مبنی بر اینکه، داوری نامه باید پیش از صدور قرارهای تأمینی و موقت تنظیم شده باشد وجود ندارد. ماده ۱۸ نیز چنین مقرر می‌دارد: همین که پرونده تحویل هیئت داوری شد، یکی از طرفین می‌تواند تقاضای صدور قرار تأمینی و موقت را بکند. در این راستا ماده ۱۳ نیز مقرر می‌دارد، دبیرخانه آی.سی.سی باید پرونده را به محض تشکیل هیئت داوری در اختیار آنان بگذارد، مشروط بر اینکه خواهان از قبل هزینه را پرداخته باشد. بنابراین از تاریخ دریافت پرونده، هیئت داوری رسماً آغاز به کار می‌کند. در نتیجه اکنون پس از اصلاحات انجام شده در سال ۱۹۸۸ میلادی، واضح و مبرهن است که براساس قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی، هیئت داوری می‌تواند پیش از تنظیم یا امضا داوری نامه، قرار تأمینی و موقت را صادر کند. در قواعد داوری اتاق در سال ۱۹۷۵ و ۱۹۸۸ این موضوع مشخص نبود که آیا هیئت داوری می‌تواند چنین عمل نماید یا خیر، در صورتی که این حق قابل اعمال خواهد بود. در نتیجه اینکه هیئت داوری باید آماده باشد تا برای اجرای چنین تقاضاهایی سریعاً وارد عمل شود."

بنابراین با توجه به این رای صادر شده چنین مشخص می‌گردد که داوری نامه مانع از صدور قرارهای موقت و تأمینی نیست و اگر در آغاز رسیدگی یکی از طرفین پیش از تنظیم داوری تقاضای صدور قرار تأمینی را بنماید، هیئت داوری اگر صدور چنین قرار را ضروری بداند باید آن را صادر نماید.

۴) داوری نامه در داوری های خارج از اتاق بازرگانی بین المللی

همانطور که پیش تر نیز گفته شد، داوری نامه از ابتکارات قواعد داوری اتاق بازرگانی بین المللی است. زمانی که دو طرف با توافق یکدیگر اختلاف خود را طبق قواعد داوری اتاق بازرگانی بین المللی حل و فصل می نمایند، ملزم به تنظیم داوری نامه هستند. اما هیچ مانعی وجود ندارد که در داوری های خارج از اتاق نیز، طرفین داوری نامه یا سندی شبیه به آن را تنظیم کنند، مشروط بر اینکه قانون حاکم بر داوری آنان تنظیم چنین سندی را ممنوع نکرده باشد. چنین داوری نامه ای را می توان "داوری نامه موردی" در مقابل داوری نامه مرسوم آی.سی.سی نامید.

بی شک هنگام تنظیم داوری نامه در خارج از قواعد داوری اتاق، دیگر نیازی به رعایت کامل ضوابط و مقررات حاکم بر آن، طبق قواعد داوری اتاق نیست و هیئت داوری می تواند هر شرطی را که می خواهد در آن بگنجانند و یا هر مطلبی را در آن درج نمایند.

(Mills, 2005, p.13)

این پرسش مطرح می گردد، آیا در داوری های خارج از اتاق بازرگانی بین المللی، هیئت داوری می تواند علی رغم فقدان الزام قانونی در مقررات شکلی و سکوت موافقت نامه داوری در خصوص تنظیم داوری نامه، تنظیم داوری نامه را بر جریان رسیدگی تحمیل کند؟ در پاسخ به این پرسش می توان گفت، به طور کلی این مطلب پذیرش جهانی و عام دارد که قانون حاکم بر داوری هر چه باشد، آزادی و اراده طرفین نقش مهمی در تعیین نحوه انجام رسیدگی دارد. شاهد این امر ماده ۵ (۱) (د) کنوانسیون نیویورک است که مقرر می دارد "در صورتی که آیین رسیدگی مطابق توافق طرفین نباشد، یا در صورت فقدان چنین توافقی، مطابق قانون کشور محل انجام داوری نباشد" می توان از شناسایی رای خودداری کرد (حیبی، ۱۳۹۱، ص ۵۲۹).

بنابراین به طور کلی چنین می توان نتیجه گرفت که بدون توافق طرفین، هیئت داوری نمی تواند طرفین را ملزم به تنظیم داوری نامه کند. اما این نتیجه گیری مطلق نیست و به نظر می رسد در دو مورد می توان استثنائی را بر آن وارد ساخت:

نخست در جایی است که طرفین در مورد آیین رسیدگی حاکم بر داوری توافق نکرده باشند. در چنین مواردی و مطابق با اکثر قواعد سازمانی، هیئت داوری در مورد آیین رسیدگی که باید پیش گیرد تصمیم خواهد گرفت. این آیین، در حالی که ممکن است خصوصیات

مشترک عمومی داشته باشد، با جزئیات پرونده منطبق می‌شود و برای هر داوری چهره متمایز به خود می‌گیرد (حیبی، همان، ص ۵۳۰). بنابراین اگر در پرونده‌ای طرفین آیین رسیدگی را تعیین نکرده باشند، هیئت داوری در صورتی که مناسب و مقتضی تشخیص دهد، به نظر می‌رسد، می‌تواند تنظیم داوری‌نامه را پیش‌بینی و طرفین را ملزم به تدوین آن کند.

مورد دیگری که به نظر می‌رسد هیئت داوری بدون توافق طرفین می‌تواند آنان را ملزم به تنظیم داوری‌نامه کند در جایی است که طرفین در ضمن موافقت‌نامه داوری چنین اختیاری را به هیات داوری داده باشد. همانطور که می‌دانیم در موافقت‌نامه داوری موارد مختلفی همچون اختلافی که باید به داوری ارجاع گردد، نحوه تشکیل هیئت داوری، محل داوری، زبان داوری و دیگر موارد درج می‌گردد. همانطور که ضرورتی ندارد تمام نکاتی که عموماً برای موافقت‌نامه‌های داوری ذکر می‌شود، در هر موافقت‌نامه داوری درج گردد، این امکان هم وجود دارد که در پرونده خاص، شرایط ویژه‌ای در موافقت‌نامه گنجانده شود (امیرمعزی، ۱۳۹۲، ص ۹۳). بنابراین اگر متناسب با شرایط یک پرونده، طرفین ضمن موافقت‌نامه داوری به هیئت داوری این اختیار را داده باشند که در رابطه برخی مسائل شکلی که مناسب می‌داند تصمیم‌گیری کند، هیئت داوری به موجب چنین اختیاری می‌تواند در مواقعی که مناسب و ضروری تشخیص می‌دهد، مانند زمانی که موضوع مورد اختلاف از پیچیدگی بالایی برخوردار است، بدون توافق قبلی طرفین، آنان را ملزم به تنظیم داوری‌نامه کند.

نتیجه‌گیری

تنظیم داوری‌نامه از ویژگی‌های منحصر به فرد قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی است. تنظیم این سند موجب می‌شود طرفین در مراحل آغازین داوری با توافق یکدیگر و هیئت داوری، موضوعات مورد اختلافی را که باید مورد رسیدگی قرار بگیرد به همراه سایر مواردی که ممکن است در طول روند داوری با آن مواجه گردند، مشخص نمایند. به طور کلی، در رابطه با داوری‌نامه به چند نکته می‌توان اشاره داشت. نخست آنکه، داوری‌نامه موافقت‌نامه داوری نیست بلکه سندی است جدا از موافقت‌نامه داوری که در مراحل آغازین داوری تنظیم شده و به امضای طرفین و هیئت داوری می‌رسد، در واقع داوری‌نامه توافقی است میان طرفین اختلاف و هیئت داوری که متعاقب موافقت‌نامه داوری تنظیم شده، اختلاف مورد نظر را روشن ساخته و همچنین محدوده صلاحیت هیئت داوری را مشخص می‌کند. دوم آنکه، طرفین

می‌توانند هر موردی را که در ارتباط با موضوعات مورد اختلاف آنان است در داوری‌نامه درج کنند، اما باید در هنگام درج هر یک از این موارد دقت لازم را به کار ببندند، چراکه درج هر شرط یا نکته در داوری‌نامه بی‌شک تأثیر به‌سزایی را در روند داوری خواهد داشت و پس از تنظیم و امضا توسط طرفین و داوران دیگر قابل تغییر نخواهد بود و سوم آنکه، علی‌رغم انتقاداتی که برخی منتقدان بر تنظیم داوری‌نامه وارد کرده‌اند از جمله اینکه داوری‌نامه را موجب کند شدن روند رسیدگی می‌دانند، باید گفت داوری‌نامه سندی است که دارای کارکردهای قابل توجهی است از جمله اینکه موجب آشنایی طرفین در آغاز رسیدگی با یکدیگر می‌شود، موضوعات مورد رسیدگی را واضح و مشخص می‌سازد، خلاهای قرارداد اولیه میان طرفین را پر می‌کند، تنظیم آن مانع از صدور دستورات تأمینی و موقتی نیست در نتیجه موجب ایراد ضرر و زیان به طرفین نمی‌شود و در آخر اینکه به دلیل کارکردهای قابل توجه داوری‌نامه، افراد در داوری‌های خارج از اتاق بازرگانی بین‌المللی می‌توانند، تنظیم آن را پیش‌بینی کنند.

منابع

الف) فارسی

- امیر معزی، احمد، ۱۳۹۲، *داوری بازرگانی بین‌المللی*، چاپ اول، تهران، دادگستر،
- دی ام لیو، جولیان، ای میستلیس، لوکاس، ام کرول، استفان، ۱۳۹۱، *داوری تجاری بین‌المللی تطبیقی*، ترجمه ی محمد حبیبی مجنده، قم، دانشگاه مفید، چاپ اول
- کربای، جنیفر، ۱۳۸۶، ساز و کار دیوان بین‌المللی داوری آی.سی.سی (ساختار و صلاحیت‌ها) *بخش اول*، ترجمه ی دکتر محسن محبی، تهران، نشریه اتاق بازرگانی صنایع و معادن ایران، شماره دوم
- مافی، همایون، پارسا، جواد، ۱۳۹۱، "دخالت دادگاه‌ها در رسیدگی‌های داوری در حقوق ایرن"، فصلنامه ی دیدگاه‌های حقوق قضایی، دوره هفده، شماره پنجاه و هفت، صص ۱۰۵-۱۳۰
- محبی، محسن، ۱۳۸۰، *نظام داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی*، چاپ اول، تهران، اتاق بازرگانی بین‌المللی، کمیته ایرانی، اتاق بازرگانی صنایع و معادن ایران،
- محبی، محسن، ۱۳۷۸، "نظام داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی"، نشریه دفتر خدمات حقوقی بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران، مجله ی حقوقی، شماره بیست و چهارم، صص ۲۹-۱۰۴
- نیک بخت، حمید رضا، ۱۳۹۰، *داوری تجاری بین‌المللی "آیین داوری"*، چاپ دوم، تهران، موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

ب) لاتین

- Arbitration rule of the Belgian center for arbitration and mediation, available at: <http://www.cepani.be/nl>
- Arbitration rules of the japan commercial arbitration association, available at: <http://www.jcaa.or.jp/e/>
- Calvo Goller, Karin, 2012, "The 2012 ICC Rules of Arbitration – An Accelerated Procedure and Substantial Changes", *Journal of International Arbitration* 29, no.3, p. 323-344
- D.M.Lew, Julian, A.Mistelis, Loukas, M. Kroll, Stefan, 2003, *Comparative International Commercial Arbitration*, Kluwer law international
- Derain, Yves, Schwartz, Eric A., 1998, *A guide to the new Icc Rules of Arbitration*, Kluwer law international

- G.Bassler,judge William, B. Davidson,Robert,2008, "How To Select The Best Seat For Your International Arbitration- The Case For United States", Meley's International Arbitration Report
- ICC rules of arbitration 1998 available at: www.iccwbo.org
- ICC rules of arbitration 2012 available at :www.iccwbo.org
- Latham and Watkins,*Guide to International Arbitration*, 2014, available at: www.lw.com/.../guide-to-international-arbitration
- M.Borba,Igor,2009, "A comparative study between AAA and ICC" , Marquet university
- Mills,Karen,2005,"Terms of reference",karimsyah law firm,Jakarata
- Sammartano,Mauro Rubino,2001,*International Arbitration law and Practice*,Kluwer Law International
- Schafer, Erik, Verbist, Herman,Imhoos, Christoph,2005, *ICC Arbitration in Practice*, Kluwer law International

